Sova, Antonin
Basnikovo jaro

A. Sova

Básníkovo jaro

Aventinum

Praha

B

Básníkovo jaro

A. Sova

Básníkovo jaro

Verše z posledních let

Rudolf Krolupper
1921

Aventinum
Praha

Zázračný máj

Předjarní noc

V údolí lesy sestouply a z jejich přerývaných mlh
ač zimy přešlé čišel stín a jako sklepeními vlh,
noc z temna předla po chvílích paprsky siné, měsíční
již v sosen štíhlé kužele, jež do bouřících větrů ční.

Pak stichlo vše a zadýchl zvuk zvonů houští do sosen,
jak teplé rty by líbaly cos řkouce v kraje polosen,
van čerstvý proběh údolím a z lesů prudkou vůni zdvih',
ručejů jarních dětský pláč, chut dneškem rozoraných lích.

A mraky jarní jímal chvat, van stíhal van a za vánky
podléštky v trávě vstávaly i sněhobílé sasanky,
měnivé světlo hrálo s tmou, zabouřil vítr větvemi,
úrodnou silou, divokou se vzpínal nad zemí . . .

Prudká objetí

Když před domem jaro se hlásí, vítr ti zabuší v dveře
a okenicemi řinčí, vše zpřehýbá, zpřevrací,
vysouší pole a k černým se lesům a hájům beře,
jak točivé lopaty mlýnů stín jeho se potácí
a běží po rovinách obřími šlápotami
bot mílových, slunce se sází v ty důlky za botami.

To do drsných, povětrných předjarních mračen valů
vnik' jásotný útok slunce a na krev je rval a bil,
zem syrová, černá si zpívá dešťů včerejších chválu,
chlad odešlých sněhů čiší, jenž na vrcholech zbyl.
Stráň brzy se zalichotí. Již tře se jak ovečka bělem
svých kočiček, sněhově cudných středmch nastaveným čelem

Den každý je připravený probudit semena v zemi,
tu panenskou krásu hýčkat si v ženu vášnivou,
dotyky, polibky, závratěmi a hříčkami všemi
v království slunečné říše své udiven nad nivou
svá zázračná znamení vylíbat na její hnědou šíji,
tu bujně se vzpínat, tu běsnit, tu zraňovat v slunce říji.

Jí vylíbat z cudného bělu stud krvavé, červnové růže,
lnu modrý zázrak — až k otravě hnusný bolehlav,
vše od radostného chvění rozkoší zmučené kůže,
až k porodům prvních plodů a k vadnutí trav, —
hle, jak se řítí a jarním svým objetím železně jímá,
jak tiskne den prvního jara zem drsnýma lokty svýma . . .

Zrození zeleně

Všecko spí, jen bystřin slyšet kvil,
prudce s vrchů spěchají tak mladě.
Tma je vzadu na západě.
Ale svítí dálkou na sta mil.

Větry, slunce, oblaka mi sdruženě
snesly jaro k bílému již domu.
Slyším z lísek, jehněd, mezí, stromů
z černé půdy první výkřik zeleně . . .

Vše je bez krásy, dojatý poutníče,
jako dítě, když se přes noc zrodí.
Spí teď bledá luna . . . Slunce v záři chodí . . .
Okouzlení, šťastní rodiče . . .

Štěstí

Továrny kouří komíny,
nesmírné bloky domů tvoří,
spí řeka plochou roviny,
topoly v neurčito noří,
v ní tu tam světel odraz hoří.

V zahrádce prázdné bez květin
tu sedí žena prostovlasá,
mlčící robě klade v klín,
prs jak mu dává, bílý střásá
se šerem první noci stín.

Je bez zeleně jarní šeř,
strom bez listí, vše ještě holé,
je bez šepotu ještě keř,
zahrádka bez růží a dole
jsou za domy jen prázdná pole.

Nic neslyšet, snů dřímota,
rtů děckých živočišné ssání.
Vášnivá sílo života!
Dnů pozemského milování,
pokorné ve vše odevzdání.

Tu věřících zas lidí Bůh
se v pozemských všech věcech ztrácí,
počaté všude žehná práci
a jako dobrý nad vším duch
se do nadějí, v zemské štěstí vrací.

V předjarním ruchu

Van plynulý, rušný, oblaků spěch
kdes nad domy v slunci se topícími,
hor fičivý, drsný, čerstvý dech,
jímž bouří se stromů všech vrcholy,
ty duby na hrázích rybníků tmavých, smrky s topoly,
jak bouří dálkami šumícími,
vším neklidem tvůrčím a násilnickým,
zná mluvit i plakat, zná rvát se a bouřit,
zná vysmát se hlasem lidským . . .

Jak mládí drsné by vstalo s lože
a, Bože,
jak chystalo by se kořistit, loupit,
svět za slunný haléř si celý získat a koupit
hýřením marnotratnickým . . .

Jak mládí by vzdorovalo a hřivou
své krásné hlavy třást chtělo, třást,
a maskou úst posměšnou a křivou
se pošklíbnout chtělo, grimasy krást,
všemu, co umírá odkoukané,
jen ze lstí a kompromisů stkané
a na úžasu svým škodolibým
se smíchem pást,
vyrazit z uzavřeného kruhu
a z ticha světnic, jež zatuchly
řemeslem denním, touž pokrmů chutí,
touž rodinou, týmiž zvyky sluhů,
tím vším, co svět nás vidět nutí

v setřených barvách, zahluchlý
a k revoltě co nás učí v taji,
když otčíci na moudré si hrají
a na ctnostné matky, a na neomylné
dědové, kterým svět dávný byl
tím divadlem, jenž kratochvilné
jich ideály jen zpodobil...

Ba vzpírá se, žene se přes dávnou pýchu,
již přešlý nevkus nalepil
si na příbytky tvé a z tvých omylů, hříchů,
jimiž jsi dny své zaslepil,
si šašky tropí, rve peří z loutek
a hadříky s vatou hází v koutek
na jednu hromadu svátý brak,
a jako mrak
jiskřením mlnným prosycený
vše naplní dychtěním živým,
jediným bleskem křivým,
pak v divoké touze, neuměle
hledá a boří zas, ničí směle
a nespokojeno k posledu
i sobě mizí, dál bouří a dále vírem
se nese, až je si z dohledu,
až samo se octne zase a v světě širém
se ztrativši, hledá zas, věčně ztrácí
a nalézá věčně a věčně zas kácí...

Hle, úsměvy mládí čerstvě tak fičí
a ostrým světlem vše šero ničí
a po lánů řídké zeleni
se rozvlní zvědavě, po zahrad trávě
tak dravě, tak dravě,
a nelení
se pluhu tknout v dvorci tvém nečekaně
i v přístěnku
kdes komory na stěně visící zbraně
i v ruce tvé knihy, jež vyřkly kdys vkus tvůj, myšlenku...

Však čerstvě to voní zemí
tak neurvale rozrytou,
tak bezbožně, trofejemi
všech přežilých střepů pokrytou,
až mrazivě provětranou,
když drsné a mladé a rušné průvany vanou,
a něco se rodí jak dech
omládlých hájů, černých kořenů stromů,
fialek vůně a k tomu
ty cítíš, jak puzen jsi ku předu, čerstvý van na zádech,
nesmírnou silou hnán jsi, vírem
tvůj polétá šat, ty v světě širém
tím dechem mladým jsi ku předu hnán,
bouříš a víříš, jsi unášen, přes dálky, výše,
a šťasten, že proletíš takto zas neznámé říše
vždy podnášen a uchycován
hučivou vlnou svěží,
dál, přes vše, co skrčeně skrývá se, v mrtvém co klidu leží.

Jaro

Pod čí to okna zotvíraná
přichází Mladost z jara tak z rána? . . .
Slyšíš ten pochod?
Pískot vrbových píšťal,
posměšných dud?
Čtverce louky mezi lesy
bíle svítí nahými běsy,
ret jich polibky zrud.
Křehké jak křišťál
smíchy zvučí.
To se zas Mladost
milovat učí.

K sobě lne a se sbratří
slunce, vzduch, voda, vítr, stín,
láska s láskou se spatří,
polibky kvete, zrá plodem klín . . .
Odstínů, světel, olše a buky
pozdravy berou z ruky
jarnímu poslovi.
Slyšíš smích, pláč a kvil?
Tanec zříš kolový?
Nádherná jarní jak duha
žehne v les borový.
Po bílé zimě jak snění,
melancholickém zamyšlení,
rozluce na tisíc větrných mil,
druh jak když najde druha.

Šepty tajemnými
vzbuzen, vyhlížím z rána.
V jasu té rozkvetlé louky
Mladost bosá jde, vykasaná
pod okny mými.

Probuzení

Co světla vnes' les již v zeleň dne,
když skřivaní píseň zněla.
Výš duše se do modra pozvedne,
by spolu se zticha rozechvěla.
Prach zlatý oříšky z prášníků metou,
hor zelené svahy voní a kvetou.

Jde oráč v slunci, za pluhem
se slétl průvod racků a jíká.
Jde mladý vítr též nad luhem
s hvízdotem uličníka.
V přeháňkách pršek, bezbožníče,
jak na ústa líbáš petrklíče!

A všude vzbuzený jara smích
harmonického boha.
Zrodil se po bozích zhynulých
a lehká je jeho noha
a ze všech puků a míz tě zdraví,
má líbezné záře pruh kolem hlavy.

Milenců květný svátku, slav
oblaka, nebem jež plují,
stín první lesa, v plátky tenkých trav
když rety Pana dují,
a do prvních šelestů keřů a stromů
když bleskne se, dálka hřmí údery hromu...

Ó zemi, voň, roň své prameny,
jež zpívají a hlučí,
luk modré a ohnivé plameny
a pomněnky družnému žití se učí
i křehké olše v močálu kraji,
když růžový západ proskočí háji.

Jdi jaro, dej bloudit mdle opilý
hled oráčů v obzor zlatoplavý,
jdi. milencům zvěstuj, by prosili
o květiny první trávy,
když vyjdou si ruku v ruce a bosi
tak do první ranní čerstvé rosy.

Hup, do chalup, hup a náhle vstup
zelení světlou, něžnou, ranní,
věřící zlatými tolary slunce skup,
slib úrody požehnání
a bohaté žně, když slunce prudce již svítí, —
dej po letech vražd mír klidného žití.

Tam v zápraží drsný hospodář
se do sadu se ženou dívá,
kde všecko květ, oslnivá zář,
to první snad slavík již zpívá?
Vše novou láskou se zaslibuje zemi
i muži i ženy i děti rodnými láskami všemi.

Jízdou

V tmě jízdou za jarní noci se světla noří a hynou,
hasnoucí pozdravy vsí a blízkých měst.
To velké svítící oči z vod vynoří se a minou
lampami rozsetých bydlišť, ohnivým jiskřením hvězd.

Těch nočních zastávek ospalé, změtené tváře,
zpěv dialektů, řeč kilometrů těch ujetých!
Pak ticho zas polí a lesů, noc tmavá v jaře,
mír tušených rovin, hluboce spících a osetých.

Sasanky cítím a podléštky v březovém háji
se krčit v stříbrném světle měsíce,
bystřiny, hlasně s temných strání naříkají,
raněných stromů pláče i voní silice.

A lesy šumí ukolébavkou dlouhých plání,
hle, vody se rozstříbrněly svítání úběly.
Jak vyděšeného ptáka zavolání
vlak vykřik' si rozryvně mezi tunely.

Kraji, jenž vždycky jiný byl

Tisíckrát jsem si představil
kraj svůj, a vždycky jiný byl.
Lesy s vyhřátou silicí,
na lukách ženy bílící
košil a rubášů plátna,
den, jenž červánky zlátna
selskou vůli táh'
radlicí po brázdách.

Nejtmavší noci a zářivé dny
s nejpalčivějšími poledny,
sklizně těch nejúrodnějších roků,
ženy těch nejpyšnějších boků,
muže slov strohých, zrajících činy,
pevných jak rána širočiny,
děti, k nimž Panna se shýbala,
v oči by modro jim vlíbala.

Tisíckrát jsem si představil
kraj svůj a vždycky jiný byl.
Dávné dny hladu a pohřbů a moru,
vojnou vyzáblých stínů a tvorů,
třicetileté vyssátí lánů
od škadron rytířů cizích a pánů,
žebráků malomoc na trzích,
zbělené trosky po tvrzích.

Bouře jsem vídal v něm nejničivější,
větry a smrště nejfičivější,

hladové roky jak krysami
hlodaly statky a sýpkami,
k hřbitovům plnily se stezky,
těžké já náhrobní viděl jsem desky.

Tisíckrát jsem si jej představil,
kraj svůj a vždycky jiný byl.
Než mne blesk boží rozdrtí,
vrátím se v kraj svůj před smrtí.
Poslední rád tu podniknu cestu,
budu se blížit k rodnému městu.
Ke vsi, jíž nejraději jsem měl,
červen když zářil, hlas kukačky zněl.

Dlouho se zraku neobjevila,
ale již ve vzduchu ves má tu byla.
Od smrků vyhřátých prýštící silicí
ženy z luk uslyším, rubáš mi bílící,
z jejích žit zavoní chleba mi,
z potoka dýchne tůň rybami
a teď — docela v hlubině pod lesy
ves, jak když večer ji smutkem ověsí...
Takto ji uzřím: pochýlena
k zemi, jak padla by na kolena
v nesmírném zahloubání zbožnosti,
jako do věčna, do nesmrtelné volnosti...

Stromy jsou v květu

Stromy jsou v květu a slunce zpívá
k polední nejvyšší píseň, jíž země zmdlívá.
Vzpomínáš na vše, co kvetlo? zrak modrých chrp,
karmínového květu na rtech, jež neznaly slova trp?
Musím je vzkřísit zase, neb každý květ
připomíná mně zašlý čas a svět.

Co jsi prožil a kdy se smálo tvé štěstí
z rozkvetlých nad tebou ratolestí?
Uplývající bystřiny po bouřích prvních co vzaly,
všecky ty první vůně i všecky žaly.

Domu zda vzpomeneš, z otevřených oken altový hlas,
do sadů zkvetlých kdy z večera přikouzlil tvůj žas?
Hradba města v růžových květech, jež sluncem plná,
jak loď bílá, když se nehne vzduch a vlna?
Ženy zda poznáš na parkánech, když hlasy jich zvoní,
rodné děti, jak za motýli se střelami honí,
pozdravy sestárlých paní a usměvavých pánů,
jak jdou alejí průsvitnou kolem svatých Janů
skloněných s můstků a s hvězdami pěti kolem hlavy?
Mlýny když klepou jak všední rozhovor žvavý,
bujně kde u vod vše kvete a vzrůstá, že voda stříká,
padá a hučí a mizíc zanaříká?

Dobře je člověku v květech nevzpomínat šalby,
ústrků, hanby. Vše srp jak milosrdně sžal by,
který vše kosí co kvete a žije nám kolem i v nás,
každé zjevení dávné a barevný vid i hlas.

A co nás potkalo msty kdys v pomluvách, úkladech,
v karikaturách zříš naivních chrličů v chrámových zdech
rodného města, kde žili jsme mládí s touhami svými,
třeba čas dávný již lipami zarost vonícími.

Jitrem

Vsí zasmušile z rána dýmají
černými kouři nad střechami...
Leč zelenají stromy, ticho luk
a polí zlatě zpívá útěchami.

Jsou vody bystré prudké vášně žen,
den jarní tkne se tě, jak ruka bílá,
že úder ucítíš, ba zdá se ti,
to z vůně narcisu se rodí duše milá.

Intimních časů hovor duchový
ti zašlá slova v duši znovu křísí.
Ty usmíváš se však, vždyť sny jsi snil,
jichž naděje zas žily jako kdysi.

I zbytky šedých sněhů, zeleň trav
lehounce, křehce jarní vítr hladí.
V pupencích, v bílých květech, v jehnědách
to zasmálo se, zatančilo mládí.

Tak náruživou mluvou, rukou neznámou
z trav zelených to písmo květin zázrak píše,
mátohy stínů od lesů, jež pod oblaky jdou,
měnivé hloubky vod, zářivé kopců výše.

Cos v hloubce bolí též, neb radost v rozpuku
chce květem obalit tvůj život holý.
Nuž věz to, poutníku, příteli pokorný,
tvá duše kvete-li, že srdce bolí, bolí...

V květnou neděli

Hleď v květnou neděli, kdy vítr čerstvě duje
se octnout v polích sám. Tu srdce zpozoruje
že louka zelená se, v jemné trávě kvítí
se tiše probouzí a oči má a svítí.
A kolem ořeší když jdeš, že jehněda
pel na tvůj vsype šat, k té chvíli nevěda
že teplo důvěrné již hřeje tolik zemi,
v tom tichu teplých vln zříš život pod větvemi.
A jako přikouzlen tvůj sluch kdes ve vysoku
skřivana švehol objeví v jásavém toku,
zrak vděčně opojen z těch prvních jarních květů,
z oblaků proměnlivých zrychleného letu.
Prsť voní černých brázd, vsi zblížily se k sobě
jak v bílých plenkách k roběti vložené robě
mateřskou rukou nevidnou a zdá se, ten je slyší,
kdo za stromy z jich kouřů cítí, kterak dýší.
Nejprudší pocit blaženství je v kráse prosté,
když píseň skřivana v zázračný jásot vzroste,
že vzbouzí brouky, trávy, strom a květ, hlas tiše
perlivý, hlásného závratné nebes výše,
snad vanem ztišený a s fialkovou vůní,
pramenů crkotem se roní na výsluní...

Sváteční městečko

Je ve mně tak jasno, jak v městečku v oné chvíli,
když náhle se nakazí celé, když čistí se, pere a bílí,
když staví se před božím tělem oltáře v náměstí,
kde lučních květin je plno, bříz píseň šelestí.
A všude za stopou práce zrak se sluchem nestačí.
Já umouněných jsem tovaryšů slech' píseň s pavlačí.
To okna jsou před svátky, kdy se čistí, zotvíraná,
spěch zachumelených paní, jak upravit hnízda již z rána,
než přilítnou havrani mrzutí, že se s jich pohodlím hne,
když krouží a krákorají a zobou v poledne...

I u lesa kouřící chatrč opravují v spěchu.
Já ve snu též života svého spravuji děravou střechu,
neb deště tou východní délkou a severní šířkou táhly
a mnohdy až ke krbu dral se vichřice úder náhlý.
Pár pivoněk, růží a nejraděj lučních květů pyl
bych podlahou vydrhnutou vonět ucítil
a břízek lichotné listí před prahem se chvěti,
zřít skotačit, veselit se a pokřikovat děti.
A proto se zdá mi, že spravuji života svého střechu
již zarůstající léta do šednoucího mechu.

Zpívající jitro

Dnes cítil jsem zázračný jitra dech
se zvolna rozednívat.
Počalo slunce v koutech všech
se andělů křídly schvívat.
To paprsků nebeský zvučel kůr,
neb ptáci to počali zpívat,
že zvučely střechy i stromy i dvůr?

Slyš, dětí hlásky jsi rozeznal v tom
stříbrném zvonů toku,
jak včelami by zabzučel strom
eklogy věčné sloku,
teď pramen tenounce zaplískal
jak stékal by s výše s boku
mechových, vlhkých, zelených skal.

A líbezný sborový zpíval zpěv
jak venku se v přírodě zpívá,
zpěv maličkých chlapečků a děv,
když boží tělo bývá,
ráj květin podjarních na zemi
a vůně s hudbou když splývá
s violou, rohy a houslemi.

Světlá noc

Noc v bílých světlech bdí, ves usíná,
stříbrní na střechách a stromech.
Hospoda v náves oči oken upíná,
je světlé ticho na všech domech.

Psa dráždí pohled plný na měsíc,
jenž do dálek až k lesu pronik bílý.
Dnes každý zvuk a stín a šept je víc,
než kdyby u studny se s milou sešel milý.

Již nad studní zmlk' okov zdvižen tmou,
z nádoby voda crčí nad roubení.
A ze zmačkané růže voní na prsou
děvčeti plamen prvních políbení.

Chvála chalupám

Jak jaro se probudí a zem jak políbí,
a kolem chalup jak svěže zelená tráva
se v první bouři zvlní a ztemní,
vše hroudě rodné se modlitbou zaslíbí,
a ve květ a růst v té vůni černozemní.

Již z pastvin za krávou strakatá kráva
s vemenem plným se vrací v slunce západu,
housata žlutavá na dvorcích pípající
ukrývá husa, ochrannou výzvu kýhající,
vše naseto, nasázeno v světlou zahradu,
záhony bujně kvetou barvou jásající.

Ó štěstí, mít pole kus a zahrádku a sad
a několik stromů, které kvetou.
Mít výhled do lesů a odevšad
zřít svoji chalupu s tím kouřem nad komínem,
i její střechu i vikýř a kopuletou
ji stále hýčkat a spravovat,
že mladá vždy zas a nová, ba nepoznáš
jak v květu a zeleni sluncem svítí a stínem,
že pocit bezpečného a silného života máš.

Těm mozolovitým rukám, jež vedou těžký pluh,
tož hospodářů a hospodyň, stálý jež znají vzruch,
a s tvrdou láskou s čeledí, se zvířaty
že z jara a v létě pracují, kolem chaty

nechť klíčí vše, nechť je vše zrání a růst,
nechť ve žních jim zvoní v polích těžký, zlatý klas, —
jím budují vlast svou též a též jsou její hlas.
A sytost s požehnáním nechť tkne se všech hladových úst.

Květen

Vítám tě, květne, jsi pracovník na myšlence
dobrého světa, dobrých lidí,
dobrých výprav a plaveb, dobrých cest.
Ve tvých divech čas lásky oko vidí,
živoucích zázraků dobu, kdy na pupence
zelené zakleto všecko, v květy a ve třpyt hvězd.

Vánky tvoje i bouře jsou láska jedna,
bílé své měnivé dny ty se sluncem, s prškami máš,
tmavé své noci, jež voní jak skutečnost i jak sen.
Vše je ti radostnou prací, co bylo, toť minulost bědná,
všecko, co bude, to květům, tvorům i lidem dáš,
o čem se snilo jim, v jediný že jim vyplníš den.

Ať jsou šťastni a nechť jsou dlouho živi
květy, tví tvorové, lidi, než uzrají v smrti plod.
Netřeba na mstu myslit a na ústrky.
Květne, jsi měsíc růstu, jenž pracuje žasem a divy,
zvědavé květy máš všude, všude hnízd mladé krky,
vybírej šťastně si páry, ó květne, nechť šťastný tvůj rod.

Nevíš nic o nenávisti, o mstě a překonání,
nejsi revoltou, silou jsi lásky, jí poceluj!
Útok jsi z mrtvých vstalé obnovy životních míz.
Dobrodružné jsi seznámení a milování
druhů a párů, buď ve volbě šťastný, květne můj,
po tluku ať se sblíží dobrá srdce čís . . .

Jediný netřídíš lidi na bohaté a chudé,
na měšťáky a proletáře, všem vůni dáš, prostor a stín.
Milovat mohou všichni a novým kvést odstínem,
jemností, barvou, vždyť budoucnost dobrých všech lidí jen bude.
Nenávidět již nelze starým zločinem,
k nadějím bílým chtí srdce kvésti z krvavých vin.

Hnízdo

V zelený ostrov stromů u bílých domů zřím.
Je teplými vany vzduchu uhýčkán a šumí,
mák ve stínu v zahradách svoji radost tlumí
a přece směje se stinným zášeřím.
Tam nahoře pod střechou, v slunečnu vidí zrak,
že hnízdo si staví pták,
je nepatrné, však roste ve velké dílo,
je křehké, však pevné, by rodinu zaštítilo,
toť domov, ač do světa odtud lze letět i do oblak.

Jaro je. Luk vlhkost čerstvá
voní nejprostšími květy do koření nervstva,
chladí, hladí vání, vějíř z listů tiskne k skráni.

Ta jistota veselá, pružným obloukem
když s pírky a zlatově vyschlou slamou
kdes ze dvora nad stromy, paloukem,
stezičkou vzdušnou, stejnou vždy, známou
dvě přilétnou jiřičky
a hnízdo si staví, je lepí
tam ve výši, sluncem slepý
kde pod střechou kaštan se větvemi připlíží
a nad oknem malé světničky
do hnízda nahlíží.
Až pokvete, bude jim svítit svící
bílého květu při měsíci.

Bíle rozkvétají jahody.
Modrá se to u potoka pomněnkami v háji,
první slavíci se ozývají u vody.

Dny slunné jsou, hnízdo již hotovo visí,
hru drobné něžnosti zřím,
a každý den pod ním jak sedím v zeleni,
již ani nevěřím,
jen štěstí tuším, jež v tichém tajemnu se křísí,
div úžasného zrození.
Teď pípání slyším, jak chýlí se k létu z jara.
Už není sám, kdo svým snáší a kdo se stará.
A brzy těch zčechraných hlaviček veselý hlad
zřím nad hnízdo zobáčky přečnívat . . .

Rudé plamínky a modré oči,
palouk suchem vřesu stoupá blíže lesů.
Srna stojí . . . naslouchá . . . a skočí . . .

Ó hnízda! Ó množství hnízd!
Hnízd teplých, blíž slunci a vzduchu,
hnízd tvůrčího ruchu,
jež ukrývá stromů chladivý list,
vás tisíce vidím, ne jedno již, různých podob a tvarů,
vás miliony zřím ve všech různých krajích vlasti
a jako ptáky já vidím v zástavu Osudu klásti
tisíce spojených rukou družných lidských párů.
A jako ptáci v slunci krouží nad místy,
kde hnízdo chtí si stavět, k zemi nad listy

a k větvím skloněni hrou drobnou, která hledá
a z hlíny lepí hnízda vystlaná a šedá,
tak tisíce, tak tisíce, tak tisíce
vás vidím, v hnízda svého sen jste zabráni,
schýleni nad pracovním svojím stolem,
nad knihou, nástrojem a roztočeným kolem,
vás dělníky, radostné dělnice.
A láska stavěti vás pohání,
to míti skutečně, co v srdci svém
jste vysněným jen nazývali domovem.
A vidím množství, ponořené v mnohotvárnou práci,
jak staví trpělivě
svůj domov, chtivě, chtivě
a klid a bezpečí a radost zas se vrací...

A vidím šedé domy měst a lidí shon
a pokolení vidím vystřídat se, růst,
zřím život mnohý a zřím mnohý skon
a slyším mnohou moudrost z drahých úst,
prsť černou zřím, již ořou oráči,
zem, vody, lesy prostírat se u nohou...
Hnízd dětí šťastnějších zřím milion,
jež v cizím zajetí již nepláčí,
a klnout neumí, že nemohou...

Večer už se stmívá. Slavík zpívá.
V hnízdo soumračnou tou listů houští
měsíc pavoukem se po paprsku spouští...

Před vzkříšením

Ratolesti květné neděle.
Jasan, klokoč, drobné snítky bříz
za obrazy zahnědly a povadají v nich
květy modré, bílé, nesmělé.
K slavnosti, hle, rozestřených říz
prostřeli jsme z rouch svých srdcí nejdražší.
Ježíšův vjezd slavili jsme. Na stráních
ještě velká záře po něm nezháší.

Ale dnes jsme ukřižovali ho. Spí
v hrobě vlhkém, v temno zklenutém.
Země ví, že vstane z mrtvých, netruchlí,
raší životem, záblesky oslepí,
ví, že vstane, jarně rozbouřená zem
dechem větrů, dětským zrosením
vesele se směje, jásá, zatuchlý
hrob že bude zítra jejím vzkříšením.

Řehtačky s baňatých věží kostelů
stařecky v kraj chrastí — ztichají.
Vítr pádí, metá stínů kozelce
mladou láskou, plnou pocelů
zemi objímá, až dýchají
fialkovou vůní její rty,
petrklíči diví se a o díku
polibků sní louky pod prameny zality.

Láskou můžeš být jen vzkříšen, člověče,
až tvou duši, synu země, vyzdvihne
nad zisk, lup a kov i hlínu, nad kořist.
Černá krev tvých zrad a záští vyteče.
Srdce nevykrvácí a zas se vzpne.
Silný, tvořivý, věřící v růstu tom
po kajícné lítosti se zdvihneš čist, —
— bolestnými řezy napravený strom.

Pokojné výšiny

Nádherný den na výšině

Nejvyššími kopci hlasů bloudění.
S životem smrt objata v tom tichu křísí
zdola zkosených luk díkučinění.
Nad strž prapor černých jedlí šumně visí.
Slunečný to den a den je míru pln.
Zdola, z hloubky po žebříku vzdušných vln
hlasy ozvěn k sluchu sotva přistupují.
V travách motýli jen, ptáci poletují.

V samotě té za temnou houšť schovaný
číhá, bělmem zšedlých skal se rozhořuje
domek sešlý, ježatý a zcuchaný,
a jak stařík spokojen si pokuřuje.

Za ním slunce mlčky dláždí penízy
nekonečnou, sráznou cestu do údolí,
večer v plachty stínů zlato uklízí,
ale nádherný den ještě hoří z polí.

Cestou

Temného lesa kapradiny
slunce snad nikdy nepolíbilo.
Dlouho když kráčels tichem a stíny,
po slunci, po světle smutno ti bylo.

U lesa smutno však, zpívali ptáci,
veverka s kukačkou za tebou v patách.
V modrém kouři se kopec ztrácí,
tkalcovské člunky chrastí v chatách.

Domky v zeleni v plném létě,
ztracené v květinách zahrádky.
Vše jako v jiném ztraceno světě,
křišťálových hor pohádky.

Kaštany s vějířovitými listy
vějí vonný chlad.
Obzor je k lesům až čistý,
jetelem voní sad.

Najednou píseň veselá
s dívčího hrdla sletěla.
Sotva že chodce přivítala,
zároveň s bohem mu dala.

Takové ticho odpočinku v hloubi lesa...

Takové ticho odpočinku v hloubi lesa,
vsi daleko, není slyšet jich vzdálený hlas.
Nic neslyšet, jenom že datel v kůru tesá
a velikým proudem do neznáma se valí čas.

Ach, tráva hustá a měkká je tu, jak čísi
zarostlá, bujná prsa, mladá a svěží,
mech vybělený jak prapor s jedlí visí,
vous stařecký moudře vlá a po větru běží.

To všecko jsou nové projevy dávných životů všech,
sta hovory mluví posmrtným věcí mlčením,
a s námi se stýkají u věčných doprovodech
svým zvukem, barvou a podoby vzklíčením.

Pouť věčným životem stálá, tisíciletá
má na sta smrtí, jež nebyly víc, jen kuklou,
z níž vyhlíží nový život prostorou puklou
a jako motýl zas těká a lehce vzlétá.

Takové ticho odpočinku v lesa hloubi,
ó zpívejte srdce, pučte nově ve květech,
svou sílu atletickou vtělte v doubí,
těkavý neklid v ptačích rozletech.

Vy mandelinky a vy černí brouci,
tak trpěliví, vy, jak jiskry žhoucí
motýli krásní, vy mušky nad vodou.
Vyhřátý koute, dýchající jahodou.

Vše to mi známo z lidského je žití,
těch zvířat, ptáků, brouků, květů zvyk.
Vše pravdou věčnou, věčnosti snem svítí,
kamenů nehnutost i hadí syk.

Kout mezi lesy

Tu v zátočině potoka mezi lesy sám a sám
divoký smutek jako když černě se rozkřídlí,
svým vlhkem a prohníváním les voní prořídlý
a houby a plísně jak zelené jedy duří tam.

A nějaký zdá se ti černý, cizokrajný pták
tu na velkém balvanu bílém sedá na kořenech
a vydoupnalých kdysi vichřicí svalených kmenech
jak sama bolest, imaginární mu svítí zrak.

Tu poblíž ticho je, mdlo, tu člověk uvidí
vzduch bez ptáků, bez ryb vodu, chatrč bez lidí,
neb nelze tu žít ni mříti, v les potok dnem prozírá
a líně kams jako zloděj se plouží a prodírá.

Dítě v trávě

Samota v stromech krčí se. I krásu
tu sotva zříš, jen těžkou práci. Drsnými
jen slovy, potem těl vzduch nehne se tu provát.
A péčí o dobytče sotva času
se starat o dítě, je pomilovat.

Snad němá láska ve všem konání,
v tom drsném shonu, ve zvyku, v tom tichu,
v pokorném očekávání
i v tuposti i v každém hříchu,
v té chudobě se skrývá zarytě.

Kdes poblíž dítě samotné si hrálo.
Den ze dne zvyklo si již a se smálo.
Vše cosi zvlášť se stará o dítě:
den slunečný, pláň písečná, les v dáli,
stříbrná voda, vítr, cizí svět jenž chválí,
kouř nad střechou a luční trávy dech.

Snad plodem uzrá, doroste v těch zdech
v něm vykupitel sladký? Moře přepluje
i světy přejde k srdci od srdce,
dům od domu, všem novou lásku zvěstuje?
Sám sobě že tu rost a že tu skryt
jen trpkou lásku opuštěných musil pít,
že od všeho se učit musil, sám a sám,
že nad ním nebe klenulo se jako chrám?

Rozmluva s létem

Léto jak v mohutných kmenech se nad okny ztemnělo v chlad,
a jak zlenivělo, když voněl květ prudce a vaď,
větve začaly prosvítat, lupeny dštily své zlato
do písku cest a v černavé, rozježděné bláto,
a já řek': léto, můj mladší bratře hýřivý,
lysina tvoje svítí, vlas na skráni šediví,
záhy již svítit si budeš lucernou za šera,
do mlh a vzpomínek na ženy, půjdeš-li z večera.
Vášnivý byl jsi a rozdal jsi všecko, já vím, já vím,
že tu jak žebrák zbýváš a řekneš: dnes churavím
jako umělec, který nic neušetřil nač mířil,
jako světák, jenž po nocích bouřil, až do rána hýřil,
jako milenec, který žen tolik zklamal a sveď
dokud spávaly v růžích a dokud doufal jich ret,
jako pohrobek, hyčkán jenž proto se narodil,
po nebožtících by dědictví do větru zahodil.

Bratře můj, člověče, řeklo léto ve sklonu
z vadnoucích trávníků a stromů a záhonů:
zkušenostmi živ nebudeš, skepticky hlas se smál.
Proč jsi tak chud, jak já budu, kam jsi své všecko dal?

Rozdal jsem bohatství svoje, jež měl jsem na štěstí.
Stokrát jsem platil vše srdcem a duchem a bolestí.

Bouřlivý příjezd

„Vy voníte ještě po letním stínu
a po zralých švestkách, jablkách, vínu.“

„„Vždyť zahrad jsem sklizní se nadýchala,
jak vítr jsem tančila, zráním se smála.““

„A jakoby s vámi šly vrcholy hor,
s nichž díváme se na obzor.“

„„Vždyť byla jsem na nejvyšší hoře.
A pod ní se lidské vlnilo moře.““

„Hlaholné jakés vyzvánění
všech údolních zvonů, pastevců pění...“

„„To vyzváněla mi láska... jen jednou,
jak zvony všech slavností když se zvednou.““

„Když slyším váš spěšný hovor, jak v běhu
stád barvu, roun ovcí zřím vlnit se něhu.“

„„To všecko tkví v poznání. Lákalo množství,
lze milcvat jiná a jiná božství?““

„V tom vůně i pohrobních růží se jeví...“
„„Snad. Lásku když pohřbíme k tomu, jenž neví...““

Roztoužené ženy

Z tmy lesů v úpatí hory
fujara zněla a roh,
hned vyběhly ženy, zahoukly bory,
neb blížil se veselý hoch.
Žen půvab nazlatovělý
červnovým sluncem žhnul,
horáckým nářečím pěly,
hned ovce mu nadháněly,
než se psem je shromáždil v důl.
Šly jiné a beránky stříhaly
je tisknouce v kolenech
a jiné z lnu zlatého soukaly
tenkými prsty z kuželů nit,
neb všecky se toužily vyslunit
na žhnoucích jeho pohledech.
A všecky tak blízko si, přepilné
v té prázdné vsi bez muže
si řekly, že bez lásky, bez lásky
srdce být nemůže,
a ve vůni růží po jaru
dychtivě poslouchaly
vzdalující se fujaru
mizeti v dáli, v dáli,
a za pastýřem s ovcemi
viděly jako v snách
modravozlatý usedat
a vířit v slunci prach...

V horách

Déšť kouří se, mrak dí k slunci: shasni.
A za chvíli v horách se dálky jasní.

Dne naivní začala hra. Dík bohu, den slunný byl,
řemeslníky, pastuchy, děcka, lenochy z vil
já vídám a prostým jak řádem se vše to řídí.
Tu v tichu se stává mi,
z tohoto kouta zrak že vidí
i za duši parku, kde sedím, za stromy s travami,
dny nerozbolestněných, snědých lidí,
jimž volnost dálek třeští hlavami.

Co cizinci kráčejí po svahu hor,
kde ticho je mrtvé, jak vymřel by tvor,
jen v svazích a políčkách za lesy nastříkány domky
jsou jako bělavých bodů pichlavé zlomky,
kdes drobný vlak haraší
nad říčkou, prudce se v kamenech pěnící,
kde ztracenou vesnici
mrak zahaluje a výš se nadnáší
až k úpatí hory. Tam za boudou-hospodou
i dvorcem — hle, stádo se pase a lidi znaveni jdou,
kleč urvanou v ruce a hrstku vřesu,
hor výšku měří a dálku lesů.
Co milenci kdesi v údolí ztišeni
se zahledí v lesnou dálavu
tam v šumění vody u splavu
a o tom sní,

jak do vřavy města je podzim zavěje
a radostná, bláznivá naděje
z jich touhy vysvítí.
Jak v bezcitném ruchu a syrovosti domů
víc svoji se budou povždy cítiti,
a stále a věrně mít budou do očí hledět komu.
Já na lávce na slunci pokorně sedím v sadu,
tak zbožný je tichý dech večerního chladu,
park stíny mění a skvrny světelné —
cos říká mi, ještě „ne".
To slovo je zřetelné.
Já chystám se ještě na nová klání,
na lásky a nenávisti, tož nová milování,
a myslím na vše, co žitím se možná přežene.

Nekonečné deště v horách

Hory truchlí skrytě,
za temnými lesy
bez obrysů sedí.
Mlhy vyvstávají, na dálky se věsí,
všecko pláče usedavě jako dítě
zabloudilé v noční spavé šedi.

Jeřábů řad v dešti
z mlhy leskle svítí
přezrálými plody.
Vlhce voní luční, slehlé deštěm kvítí,
na zkosené obilí déšť krutý pleští
a jak hnědí hadi tekou bystré vody.

S větví černých jedlí
jako s vousů obra
slzy těžké kanou.
Tolik lásky na zmar, tolik na zmar dobra,
zchudlých krajů osady si předly
nad úrodou deštěm zadupanou.

Ustrašená světla
z domků vyhlížela,
oči vyčítaly.
Ruce vzpínaly se, vrásky lehly v čela
a déšť neustával, jako moru metla,
nekonečné žaly.

Déšť tak crčí z rána,
k poledni až k šeru,
v dlouhé noci tmavé.
Nekonečný, nedá doufat věru,
velké víře v spravedlnost Páně.
Srdce horské skrývá nářky dravé.

Zahrada

K návštěvám v podzimu teplém, kdy podél zdi zrají
zlaté a modré hrozny a oříšky spadávají,
děti a paní přijdou, na šatech sluneční skvrny,
o městě hovoří paní a děti křepčí jak srny.
Slunný když konec září, ostrůvky prožloutlé vábí,
stará zahrada s domkem ke blahu stačila by.
Taková ovšem by musila být, jak ta, již jsme znali,
zahrada dědečkova, když byli jsme zcela malí.

Z daleka vozem i drahou nás cestou přes města divnou,
přes řeku, po pramici, silnicí pod myslivnou,
kolovrátek kde hrál a opičky tančily hnědé,
přivezla matka ukázat: tu jsou mé děti, děde.
Děd si nás vážně prohlíží, poprve vidí nás,
pod bradou šedivé vousy, zrak přísný a jadrný hlas.
Dobře. Leč nežli se jména znáti naučí,
jako roj když mu vylítne, kol hlavy zahučí.
Jeden se ve vodě zmáchal a druhý již na půdu vlez',
šaty si roztrh' a třetího byl by pokousal pes,
holčička neví si rady, však šeptá, jak velké dámy:
něco se stalo s jejími šatičkami.
Ale návštěva vzácná, na níž se těšíme roky
v minutě sevšední, mění se v křiky a skoky.
Matka dí: stydím se. Děd však zná dětskou již lásku,
pod vous se směje, a podpichuje a škádli svou chásku!

Veselé jsou dny v září a proto ten zvolen byl čas,
všecko že v zahradě zrá a strom že víc miluje vás.
Dosud jsme nevěděli, co zahrada má, co dát umí,
takové švestky sladké a hrušky a jablka, blumy,
některé dozrávají, až stromy se tíhou kloní,
ale již hromady ovoce v zahradním domečku voní.

Největším, nejkrásnějším nám zázrakem připadala
dlouhá zeď zahradou celou, kde spousta vína zrála.
Muškátové a modré a černé hrozny visí
podél rezavých hřebů a různé vůně své mísí.

Vždycky v září teplém se v duchu pokloním znovu,
uctívám vzpomínkou slunnou zahradu dědečkovu,
vidím zas podzim teplý, kde podél zdi dlouhé zrají
zlaté a modré hrozny a oříšky spadávají,
na dlouhou cestu vzpomenu, na ustaranou matku,
na tanec opiček pod myslivnou u kolovrátku.

Nad zářijovou travou, po níž vlny se ženou,
vzpomínám, na nás že dobré větry nezapomenou.

Pokojný večer

Rodina každá v městečku k šeru
doma již sešla se. Divoká réva
pokrývá domky v navečeru,
silnice naběhla v tmu jak céva.
Na silnici se světelná line
z oken všech prouha zlatová,
z práce kdo poslední přišel v stinné
předsíni, — skoupý na slova.
Každý domek již svými ožil
v sedraném oděvu.
Roboty den kdo prožil,
málokomu je do zpěvu.
Chvilka. A cinkají lžíce.
Mluví, kdo ví toho více.
Kdosi si vzpomíná v chvíli:
Kde pak se toulají mladí?
Muž dí a ženu hladí:
Také jsme takoví byli.
Tma je a podzim v městě,
ticho je v poli.
Měsíc je, lupení v cestě
krokem se drolí.
Rezavé listí pokrývá dlouhé zdi
prázdných, blátivých, spadaných zahrad.
Na nebi s večerem bledé souhvězdí
stříbrně do temna touží si zahrát.
Milenci nevidí, neslyší,
za městem, za vodou.

Ruku v ruce, ruku jdou v ruce,
dlouho jdou a dlouho jdou.
Jakoby bloudili po výši,
v srdci se blaženost netiší.
K radosti první jdou,
k první jdou muce.

V posledním slunci

Skupina stromů podzimní
v posledním slunci. Dlouze v ní
jas se už na dálky vkrádá.
S prořídlých větví padá
za listem list.
V prázdnotě po těch, kdož odešli,
zbýváš smířen se vším a jist.

Z moudrých stromů těch pokoje
neslyšet stonu.
Smířeno všecko je
ve chvílích skonu!
Což tu nic nebolí,
nic se nevzepře, neptá?
S poslední trávou na poli
smrt si bratrsky šeptá.

Podzim v duši zve k sobě děti

Návštěvy čekám, pěl Podzim, sousedy všecky. Však dětí
nejvíc a dívek, jež očima ohně rozžehují
v syrovém odstínu duše, kde ptactvo již za moře letí,
nad sklizenými poli se pomlky objevují . . .
Nad zemí studenou mlhavý příkrov se modrá, a líné
kročeje hodin neslyšíš ploužit se v polích, den mine,
večer si rozžehne lampy, noc netopýrem se věsí
na mraky pod měsícem, přes vsi a přes temné lesy . . .

Plavost a zlato, pláč tichý a kvil se tiše mísí
ve zvuk rohu, psi větří a zdají se o honu sníti.
Poslouchám, větry se odpoutaly a k lesům se bezhlavě řítí.
Návštěvy čekám a radostný pozdrav a údiv čísi.

Hraji si, větrná bouře je, listí vír, metelice.
Vidím se červenat zevšad dětské, zdravé líce.

V jizbě mám teplo, a za okny květiny lhou mi jarem,
kočky předou své lsti, a vše to nechť srdce zhřívá.
Jablko peče se, mučednickou svou smrt si zpívá.
Nechce být ničím, než pokorným, sladkým božím darem.
K ořechům, švestkám a hroznům si přimýšlím růžové stíny,
pohlcují tu vůni. Jsou všecky to dětské hlavy,
jež mám tak rád, a jež častěj by měly tu u mne býti.
Stokrát jsem řekl si: Musím, až ke mně vkročí, bdíti.
A teď si berte, co mám. Ó, vstupte, vy zlatoplavy!

Ořechy ještě se loupají, hrozny mží modrem dálek,
hrušky voní, a jablka jsou jak uhřátá líčka,

pozval jsem si vás tolik a teď, až jsem se zalek,
slyším vás cupitat, usedat, zavřená cudná víčka;
čekáním nedočkavým nastavte ruce bílé,
Podzim jsem váš, a vy nevíte, jak se mi po vás stýská,
třesu vám ořechy, — oh, jak se prohýbá štíhlá líska.
Sní se mi o hostech, dětech. Ó, jak jsou roztomilé!

Tolik je bolestí v světě, a když si dvě do očí hledí
mlčky, tu oběma hned je lehčeji, vždycky jsem slýchal,
ale když radost přijde, tu laskavý Bůh jak by dýchal
na horoucí bolest, jež nečeká odpovědi.
Vyhlížím krajinou, čekám. Vítám a umísťuji
hosty své v křeslíčkách u stolů, každého oslovuji
jménem vlastním a s dary je pouštím, a v chladném vzduchu
kterak mi odcházejí, krok jich mi doléhá k sluchu . . .

Podzimní noc

Dne odlesk hasne v těžkém temnu po západu,
jak noc jde propastná a bez hvězd mrazivá,
ta, jež se podzimní a bouřnou nazývá,
když stromy holé, bez hnízd, vpředu tma a vzadu.
Vichřice třese vším a pláče Melusina,
krov praská, okna řinčí bolestnícím sklem
a sychravý chlad straší v zdivu odprýsklém,
drkotá zuby odloučenost siná.
Snad navštíví mne kdos? Snad autor dávné ráže
mne sveze v dostavníku dobrodružství,
snad spánek předčasný mé smysly v lůžku sváže
snem dětství mého, jinošství a mužství,
neb probdím noc a promyslím dny o přerodu
a o zkvétání země v touhách svého rodu?

V prázdnu polí

K podzimu bylo, v stínech vody spaly
a volněj dýchalo se obydlím.
Oříškům zobce ptáků ustýlaly
již pod ořeším prořídlým.
A čas byl, čas a větrů plakal hlas:
jsou prázdna pole, kde dřív šuměl klas.

Žlutavě rudé šípky na pastvišti
kde lovci šli, tah frčel koroptví
a v zápach prachu pušky kde se blyští
jak blesk kdy protkne vzduch, polibkem tkví
a dálkami se vzpne a vyškou přehoupne
světelný signál z lovčí šedi dne.

Vřes fialový u černého lesa
se hledět zdál jak Modrovousův zrak.
V zahrádce u hájovny jabloň klesá
pod jablek rozkoší a neví jak.
Lukami povzdálí se kroky ozvaly,
žabími, zelenými hnuly močály.

Přes drahá místa zavál v stromů tichu
roh lovců v tonech echem nesených.
To přes hřbitov, jenž s pokorou kryl pýchu
v zmenšených jaksi hrobech zelených.
To přes řad chatrčí, jež střechy nakrčí,
kde máj ční, v čapky jak když péro nastrčí.

To přes jeřábů alej, do daleka
jež k horám příkrou spěchá silnicí.
To přes údolí, ztajená kde řeka
se vlhce vpíjí v trosky visící.
Přes horstvo, kleč a keř, přes vlastní srdce, věř,
jež zná ten rohu zvuk i děs, jímž prchá zvěř!

Jeseň

Já v parku jsem se setkal s Jesení.
Šla krokem volným v mírném slunci vlahém.
Šla majestátní, krásné zjevení.
Voněla ještě požatých luk blahem.

A vyzdoben vlas šedivé již paní
byl modrem vřesů, zlatem jeřabin,
závoje vlály nad ní, před ní, za ní
vod démanty stín tlumil mlhovin.

Tak majestátní, z rodu plodných žen,
vždy spjata s rody před ní řady roků.
Var krve bujné pyšnil přetížen
se předků robustních v tom stkvělém jejím oku.

Jdu posledním dnem hřejícím...

Jdu posledním dnem hřejícím
již s létem odcházejícím.
Zná loučení chvat naladit.
Vše postrádat lze, nahradit.
Vzduch, slunce, vítr, vše jak znáš,
dnes nově vyměněná stráž.

Zbarvení sosen, plání, luk,
vsí, chalup, hlas zní jinak, zvuk.
Stráň pod rudými jeřáby
jak babí léto předla by
a vítr hvízdal jinak z trav,
kde vemena se vlekou krav.

Tah ptáků jíká, za vodou
dál modrou stkána pohodou.
Z trav požatých co klas již leh,
pojď, vystřídám tě, šept jsem slech!
Schne listí, vadne, zlatá měď,
ruď žilkovatá, stříbra šeď.

Lkát naivní slyš lupení.
Je odvaha v tom šumění:
že loučení se nesmíš bát,
vše pohledem hleď zulíbat.
V tom poznávám: jsem lupen sám.
Neb větrem chvím se sem a tam.

Teď pravdu víš. Byls žlutý list.
Poprvé zachřestils. Ten svist.
Jak se to padá, vychladá
a jak ta mlčí zahrada.
Vesele větry přivanou.
A s bohem, na neshledanou.

Co vzkřikneš v smrti chvílence?
V květ rozvijte se pupence!
Vše, co se rodí, žije, jest,
bratrství musí z tebe kvést.
V zem dopadnuv o věčna mříž,
ty jeho slávou zazvoníš.

Chalupa u cesty

Vždy kolem statku toho musíš zase jít.
Buď pod kaštanem v stínu sednout před plotem,
chtít vody doušek, nebo hledět v sad,
když kvete naplněn včel bzukotem.

A v letě obdivovat krásu pivoní,
dusivých vůní drobnou, stinnou zahrádku
a dívat se, jak drůbež roste, přibývá
hříběti, telátku a prasátku.

A nečas-li, host zmoklý bouřně vkročit smíš,
v chalupy předsíň, v hlouček lidí hlaholný
pištících žen a dětí, z kamen za šera
kdy osvětluje všecko oheň plápolný.

Hlas hospodáře vítá, selka za stůl zve,
co v náruči jí třepetá se maličký,
a nad kolébkou, lehce rozhoupanou umlká
hlas stydlavý sesterské písničky.

A zima udeří-li, sněhu poduška
až ke komínu střechu bíle pokrývá,
rampouchy zvoní, zdánlivá jde obleva,
kdy kapek tanec v slunci rejdívá.

Mráz udeří zas, masopust se k oknům nahýbá,
maškary divné, směšné s hloupým vřískotem
zjímají děvčata a táhnou k hospodě
a na zmrazcích se kymácejí s výskotem.

Tu vraty dvorka uzříš viset zlatové
obrovské tělo krmníka v tmě veřejí
jak sňato, čtvrceno, jak v kouři komína
se udí k chvále toho, kdo rád vepře jí.

Kraj pod sněhem

Klid pokojný jde dálkou po krajích.
Je ztajen život všeho, bytí dech,
vše pod sněhem jak mrtvo, kouře dálek
zrazují pouhý oddych v tvrdých snech.
Jak tělo pracovníka vyčerpané
spí pod pokrývkou bílou zem a plane
od růží slunce.

Dál továrnami kouří hrozivě.
Tu v údolí však dole bílo bezhlasé
je unavené, vysílené země,
když k spánku spravedlivých chystá se
i po květů a zrání i žní po porodech
i po posledních večeřadel hodech.
Zpleněna k mdlobě.

Kraj celý odpočívá pod sněhem,
vše bílo od vsí, polí, lesních do jedlí,
teď spí jak tvrdě tkalci spějí,
když těžkou práci odvedli.
I jejich říše spí, jak měsíc svítí.
Zas množství čeká nespředených nití
na práci rukou.

Hovor s městem

Když v noci vzryvné větry bouří lkavě,
jak město mrtvé, vymřelo jsi dnes!
Kdo bez domova však, ten jako po únavě
smrtelné, kout si najít smí jak pes.

Jen nasycení jsou též pevně věřící,
že všichni u prostřených stolů večer sedli,
že všichni napili se, všichni sytě jedli
a lože našli hřející.

Kde skrýváš hladové? Kde teplý kout
jim skýtáš, sousta, jež jich zraky okny vidí,
kde necháváš je tvrdým spánkem spočinout,
a u jakých je necháš prosit lidí?

Vzbudíš je ráno k práci, za ní chléb
jim neodřekneš, aby našli sílu
milovat život, připoutáni k dílu?
A nevrazíš jim v rakev první hřeb?

Já dnes jsem citliv byl

Já dnes jsem citliv byl a myslil na národ,
zda neodumírají síly v něm, jež spojí:
když v stranách sněť, zda hyne celý rod.
Zda strom, když v kořeni je zdráv, se ieště zhojí?

I na drobných sta věcí myslil jsem,
zda byly vykonány za života lidí.
Či milujem jen ty tam pod rovem,
jež za života zrak se trápit vidí?

Já dnes jsem citliv byl a tolik viděl stop
těch starostí, jež srdce přepadla a úží.
K nám za života lhostejní až na náš hrob
nakladou hory z nežádaných růží.

Ne, strachu nemám...

Ne, strachu nemám, hoře z podlosti
že zalije mou zem, ji zdupe, sníží.
Vždy z hrůzy běsů, rod můj sžírající
se znovu oprostí.
A oráč, vnuk až půjde za radlicí
hlas minula v tom uslyší,
co velké bylo, s velkým velké sblíží.

Náš smutek z malosti a z pochyby
zápasů, z jedů, ze závisti
jak rozbujené zajdou vegetace
všech přítomných
a zbude jen, co posvětila práce
a cit co zbudoval.
Vše ostatní jak suché spadne listí.

Neb země mluví vždy, když naslouchám,
jen předků nejvyššími ctnostmi.
Vždy znesvářený dnešek ztichne ve mně.
Tu víru mám,
že stopy malých neponese země,
až jednou dnešek za nás promluví
již pročištěný prachem, hrobů kostmi.

Sloky osvobozeného člověka

Týž dvůr, táž síň, ten výhled do polí,
týž hovor lidí každodenní.
Leč cítíš poprvé, tvé srdce nebolí
včerejší hanbou otročení.

Toť nový osud, na sta roste tobě cest
a se světem tě pojí,
dřív mstil se zavřený ti svět, jenž malý jest,
zdál se, že s tebou, s lidmi stojí.

Teď vyjdeš, jinak vítá, volá strom i keř,
svět celý v oknech umí sluncem žhavět,
tam do práce se dáš, kde dřív jsi říkal věř,
kde snil jsi, můžeš stavět.

A všecko slavnými ti počlo zpěvy pět,
jak nikdy svobodnými.
Teď, je-li země tvá, je tvůj i celý svět,
jsou všichni bratry tvými.

My a děti

Jsme stáda rozpadlá, shořelé stěny,
domovy v nenávist se měnící.
Za hříchy otců děti jako pěny,
jsou jako stromky z půdy vyvráceny,
kořínky v suché prsti klíčící.

Svým bičem nezkrotí, nesrovná stáda
zbrocený krví rudý apoštol,
čas lásky přijde, v cestu jež se vkrádá,
květ krve na dlažbě jež družně svadá
z těl utracených, které hnijí kol.

Pak vstane láska. Znepřátelená zas spojí
rozběhlá stáda. Pastýřova hůl
jí v ruce v jarech neoschne a v znoji
jak stříbrný tón včel když v slunci stojí,
tak magnifikat zpívat bude vrch i důl.

A pak . . . Ty drobné, moudré naše děti
nám odpustí a v krásném souzvuku
je uslyšíme družné zpěvy pěti,
až bratrsky si budou rozuměti
v světovém kole držíce se za ruku . . .

Chvíle pokory

Karlu Tomanovi

Kořist umění

Já dlouho bdíval jsem jak lovec schystán k ráně,
když po umění toužil jsem jak po kořisti.
Já položit jsem k nohám chtěl ji v srdce raně,
v zrak zhaslý zřít, snem věčna obepřísti.
Neb každou láskou, jíž se touha vyžije
se něčí srdce vykoupí neb zabije.

A často kořist se mi objevila,
však milosrdně navždy odcizena,
už nikdy podruhé se nevrátila,
neb zmizela jak smutná, příliš hrdá žena,
když s hříčkou toužila si zahráti,
a okouzlíc, zjitřila k závrati.

Než, vášní chvěl jsem se jak čekající lovec
když chybí jelena, jenž s dupotem se řítí
s parohy zdviženými, v doubí, za jalovec
se vzdaluje, až zmizí, zmizí v prázdné mýti,
tě v bezvědomí zanechá — zda bdím, či sním? —
vždy užaslého slavným zjevením . . .

Rád sevřené mám, krátké sloky

Rád sevřené mám, zpěvné sloky
ať pobožné či bezbožné,
lyriku, jejíž slyšet kroky,
ať trhá květ, neb kosí, žne,
neb radost po zemi je jíti
v důvěrném se vším hovoru,
studánek čerstvou vodu píti
a splynout v chudých pokoru.

Zem cítit pevnou, drsně sladkou,
mír kvetoucí, dech domovů,
tak denně, vídat děti s matkou
v sedmikrás trávném ostrovu
a v poli hlavu hospodáře
ražený, tvrdý peníz zřít,
půl z temna, ze sluneční záře
se smýt zde, tu se vynořit.

Rád sloku mám, jíž země stačí,
slunečných tanců blaženství,
slavičí dobrodružství ptačí,
hru večerních snů o ženství,
kout v srdci hrozně osvětlený
jen těmi slovy ryzími
a v tichu hrobů poklad stlený
slzami vysýchavými.

Ztracené záměry

Bůh zahladil Savanah-la-mar
Thomas de Quincey

Co potopených měst v mé duši na dně leží
s troskami domů sesutých a věží.
Se schodišti, kde královská šla nádhera,
i se zahradami, kde hudby k tanci hrály,
když křehkých lásek pohledy se potkávaly.

To byla města záměrů mých ztroskotaných,
to zbytky tors a emblemů v dny krví vtkaných;
cos hluše vyznělo, co mělo mluvit lidsky,
cos operetně skončilo, co začlo heroicky;
tak zapomenutá jak v podmoří ta města
se rozpadala a k nim pustla každá cesta.

Však někdy v tvůrčí chvíli zase pro mne žijí.
Hlas mnohý oživlý svou zvolá melodií,
květ korálů je živ, zvuk známých kroků slyším,
vše jak by ožilo přílivem zájmu vyšším
a pokušení volá, démonů svod zlých
bys duchem vzbudil vše a nový život vdých'.

Vše chvílí šera usíná...

Vše chvílí šera usíná...
Tu sní se rádo, vzpomíná,
sta postav vyvstává: druh, žena.
A dřív než lampa rozsvícena,
v zasněný prostor teče čas.
Jak pramenů by lkal to hlas,
neb jakby s vanem růží zdvih
se nakažlivý, zdravý smích,
kouzelný, dávných mrtvých smích.

V míjení roků, dnů a chvil
jak mrtví, živí návštěvníci
by přišli ti cos ještě říci,
cos nikdy, nikdy netušil.
Zas vidíš ty, co dobří padli
se vzdávajíce v marné hře
ničivým živlům v pokoře,
když potichu se žitím kradli.
I jiskřivý těch vidíš zrak,
jich plamen ran, jež hrdě bolí,
když rvou se o krok vpřed a vpřed,
jen o malý krok vpřed a vpřed
i přátel přes mrtvoly...

Píseň o hodinách tvůrčích

V létech, kdy zraje v polích klas,
v podzimech víno a v zimách tvůj duch,
osamělý když tvůrčí hlas
činem se zjevit má jako Bůh,
musí bdít Hodiny rostoucí,
žhnouti sluncem jak výheň bílá,
v poslední dovršení díla
pálit jak peklo horoucí.

Na pláni zlatě slunečné
tančí, hle, žhnoucích Hodin rej.
Bílé jak ženy jsou skutečné,
nahé a vzdušné, vždy čarovněj
od rána žhavější k poledni,
dvanáct až se jich v kruhu vzpíná,
obilím praskají, vůní vína,
vášní svou dozrálou poslední.
Dvanácti Hodin žhavý kruh,
Slunce tož majestátní výš.
S vrcholu spouští se v les a luh
Hodina za Hodinou již,
napětí hasne a chlad jak vál,
přestaly tančit vzdušné ženy . . .
Zrozen čin. Tenť však je opuštěný,
zrodem jeho kdo sebe dal.

Návštěva soucitu

Když soucit navštíví mne v dlouhé šedi dne,
je krátký, rozsvítí se, zkvět a uvadne.

Má jarních jiter vlnu světla takovou,
jak proužek pole svitne rudí makovou.

Potokem zahovoří, dřív než opadá.
Tak pod obloukem duhy vzhoří osada.

Mé dveře přijmou jej a ihned propustí,
jak ženský měkký šat, jenž zašustí.

Dlouhého stání nemá z rodu efemér,
dnes tu a zítra tam, zas jinam, v jiný směr.

Svou hlavu nastavuji čerstvých do vanů,
než rozplyne se, shasne, rosa po ránu.

Radostná píseň

Ven všecky z vězení vypustím vás,
vy myšlenky o světě lepších lidí!
Nuž, rolniček vašich a zvonků hlas
ať v dalekou prostoru volnost svou řídí.
Ó kéž by na slunci pod modrou oblohou
se sešli již lidé s tou duší ubohou,
když pláčou květy a smějí se ptáci v lese.
Snad lepší by byli, že den jim své ovoce střese.

Jsem pokorný pastýř, rád slunný mám den
a rouna stád, jež se přede mnou vlní,
vše z černých bud vyháním ven,
neb skotácká bujnost mne radostí plní.
A nerad jen stáda zavírám,
když zamykám vrata zasmušile,
a nerad zřím stříhat jim rouno bílé,
a černý čnít nad nimi stropu trám.

Jsem pastýř, ať společný hospodář
má užitek, já jen mléka misku.
A přece mé oči jen milují zář
květnových východů, bouřících vísku
divokým polibkem, volnost mám svou,
všem tvorům ji přeju, by rostli z ní sami,
vždy nezkřivenými myšlenkami
a nevykrádanou svobodou.

Duchový pozdrav

To milosti chvíle je,
kdy van, kdy stín, dech rozvité růže
ti vyjevit může,
cos dřív jen tušil, cos čekal.
S kalíšku rosa vyleje
se ve splynutí
v klid srdce, když nejvíc ses lekal
zapomenutí . . .

A slyším hlas: Touhu mám
s tím setkat se, zapomenut a sám,
kdo přes horské míle, jež se dlouží,
po někom touží.
Hřmí jistě vlak, šplouná loď
a blíží se s pozdravem
v mizícím kouři modravém
a jakási touha ti kývá,
zrak temný se ze světel dívá,
rty volají: v náruč pojď!

Sloky

Já veselejší chtěl mít žití smutné břehy,
kde denně jít jsem musil, dobrých čekal smích,
neb chtěl jsem uzavříti v srdce trochu něhy,
mít růže vždy, kdy třeba rozdat jich.

Knih často nemiloval jsem, že více lhaly
než člověk nejprostší, jenž vyposlouchal zem,
dech zvířat, ruce tvrdé jenž měl jako skály
a nebyl zbabělcem ni vítězem.

A polovzdělancům já vyhýbal se denně,
rozumu z žurnálů, divadel, sněmů, rad,
vší odplývající kalného moře pěně,
jež mizí v nic kams přes boží i lidský řád.

Leč dojali mne často norci hudbě věrní
bouřemi zoufalce neb scherzy dětiny.
A často verše s hloubkou nebe podvečerní,
kdy na hroby čas sázeti je květiny.

Píseň

Jak mne láká boží svět.
Ohněm vzplát neb větrem bouřit,
modrou mlhou hor se kouřit,
být jak vlna, pták a květ.

Rychle urvat v jeden ráz
slunci blesk, mír tiché zemi,
nebo světů veřejemi
zatřást, rychle, čas je, čas.

Chvíle, pavouk strakatý
číhá pilně u své sítě.
Uvázneš a vypije tě,
bezduch padneš, vyssátý.

Odevzdání

U cesty za večera k podzimu v stráni
  bříza se chvěje v zbožném odevzdání
  kruté zimě a sněhům vstříc.
  Šeptá si s vodou pod sebou tichounkou,
  celá černá v ní korou bělounkou,
  stříbrná voda v ní chví se přes měsíc.

Myslívám tolik o tobě.
  Stárneš v městě a nikdo neví
  žes tu zarostla na hrobě.
  V tom, kdo spí pod ním se vzhlížíš.
  A že se jinak ti neuleví,
  jen když se chvěješ břízou a tlumíš hlas,
  pro vše, co nezvěstné ztratilas.
  Také se k zimě již blížíš . . .

Píseň o nepochopitelném

Když smutný byl kraj vždy, stejný stále
s modrými kouři,
též nebezpečné se ti zachtělo dále
vírů a bouří,
v křik buřňáků, vítr kde řičí,
vpřed plachty fičí.

Tys pro tiché úsměvy lásky čisté
měl skoupá slova.
Leč krvácels z rány hrozné a jisté
a vraha vyhledals znova.
Tys vedl sám jeho ruku,
bys novou podstoupil muku.

A často těžko bylo ti žíti,
neb rada tak drahá, tak drahá.
Tak často zabils, co nejdražší ti
a láskou jsi zanesl vraha.
A omylem krutým, že tě zlákal,
jsi hořce plakal . . .

Tak u srdce mi . . .

Tak u srdce mi jako vězni chladno,
jenž v květnu jat a puštěn v prosincový mráz.
Kdy nově žíti není snadno
a umřít ještě nezavolal čas.

Dnes lhostejno mi, zcizeno vše v městě,
jak z dob je nejtvrdšího srdce znám.
Smím v osamělé zachránit se cestě?
Již šťasten tím, že kráčím sám?

Sám ocitám se. Přítomnost co nese?
Sny minulosti pohřbi intimní.
Jak vyšlapával bych si cestu v lese.
Tou dálkou přímo k cíli jde se,
a hrob tam někde najdu v ní.

Od člověka k člověku

Od duše k duši stezka
zarostlá, daleká.
Do trnů nohy bílé
zavléká.
Ale v čas u křižovatky
průvodce čeká sladký.

V mlčení dlouhém s tebou
osamël.
Rány s trny již srostly,
i ta, v boku již měl.
S tebou-li bude se bráti,
láskou se cesta ti zkrátí.

Daleko od duše k duši
plání krvavou.
Všecko je hrůzy a smrti
záplavou.
Rci kdo jej zabil znovu
za zradu Jidášovu?

V záhonech nebes hvězdy kvetly

V záhonech nebes hvězdy kvetly
květy, jež touží být netrhány.
Snad se to zrcadlo stkvěje světly
pro krásu nejkrásnější panny?
Sál se tak stříbrně stkví a mění.
Milenci tancem jsou okouzleni?

Nebesa zpívají slávu země,
družin všech dráhy, hrobů ticha.
Slavnostní osamění ve mně,
ozonem stromových vrcholů dýchá.
Nesčetných množství zřím putování,
s živými mrtvých sbohemdání.

Čtu tam jak za mladosti kdysi.
Vzpomínám neživých, hlasy jich slyším.
Jakoby květiny ruka čísi
utrhnouc rozhodila k výším.
Zpívá svit každé hvězdy a kvete.
Mrtví, v snech živých, krásně vy spěte!

Píseň

Co vyčteš srdce z hvězd,
  z těch očí, noc když dlouhá?
  Zda může ještě kvést
  po někom horoucí touha?

Zda dovedeš naslouchati
  trav sluchem a listů v těch nocích?
  Zda radostně počneš se báti,
  než poznáš se po dnech a rocích?

Jak přívětivá dnes dál.
  Dnes musí srdce kvésti.
  I každý v něm žal, i každý v něm žal.
  Toť přenesmírné je štěstí . . .

Rád vytrpím

Rád vytrpím, co bude žádat
ode mne ještě žití.
Kvést, odkvétat a zvadat
jak luční kvítí.

Než, cítím rosu z rána
jak ještě studí
Dík za vše, pálí rána
ještě v mé hrudi.

Plá v srdci v duze rosné
sluneční zrcadlení.
Až k smrti je neúprosné
života dění.

Boží rybář

Tajemství mé vede kroky,
které pod hlubinou spí.
Hodiny a dny a roky
číhám hlubin u výspy.

Rybář boží, vrhám sítě,
dychtiv božský chytit div.
Jsem jak staré, dobré dítě
krásou úžasů svých živ.

Pomalu tak z mého díla
vzchází, roste celá zem.
V čekání je moje síla.
Uslábnu, když dosáh' jsem.

Sloky

Že nemáš srdce oddaného, bolívá.
Co platno však? Tím víc nechť prodlívá
tvé srdce u těch, kteří mrou, když nikdo neví.
též trpí, ač se pokoušejí o úsměvy.
A po jarech a letech, bouřích žití,
když po cestách a plavbách hlučném víru
najednou tiché slunce povysvítí
z teplejších krajin, z dobrých roků, z míru,
ty zakotvi již, nechť tě rozkoš spoutá
všech dobrých hlasů domovského kouta.
A buď jak každá z rodných jabloní,
z těch milionů, které květy zavoní,
ovoce nesou a v jich stínu na zahradě
milenci tančí, milují a touží,
ať něčí žalost zkrásní ve tvém čerstvém chladě,
ať něčí štěstí v stínu tvém se zvěční, zdlouží . . .

Bolestné zjevení

Toť bolest, která dřív než zříš ji, mizí.
Dřív, než ji můžeš pohleděti v líc.
Jak žena nemladá, ne cizí,
jež měla ti kdys tolik říc'.

A nemohla, však myslíc na tě stále
tě provázela snů až do hlubin.
Tak nevidně a nerušíc tě, ale
tak věrně, jako je tvůj pes neb stín.

Je z žalů těch: jak žebračka si sedne
kdes na posledním schodu, kudy jdeš.
Dřív než se vrátíš poznav ji, se zvedne
a zmizí než se naděješ.

Stíny dávných sluncí

Na rtech mojich slovo ožilo.
Mělo sílu, která zašlé budí.
Sladké vidění mi zmnožilo
stíny, jež mi dávno prošly hrudí.

Bylo mi, jak z mládí sluncí mých
západ hořel by a metal stíny,
vyzařoval ještě teplý smích,
svody lásky, bez viny mé viny . . .

Stíny dloužily se k východu,
dávných sluncí tmaví služebníci.
Denně v jejich kráčím průvodu.
Zvídám vše, co kdys mi měly říci.

Srdce

Nepoučené srdce poutník jest,
jenž za kloboukem čerstvé kytky má,
a podle slunce jde a podle hvězd
a cestou zpívá si i rozjímá.

Jde cesta vřavou trhů, tančíren,
i básníků a vědců samotou,
jde mraveništi lidí, hlukem tavíren,
měst rozmařilostí, vsí lakotou.

Neb kolikrát naň bylo líčeno,
má tolik ran a stop, když uniklo,
by na svobodě po svém vykřiklo.

A ví, že smrtí neuničeno,
až vstoupí v ticho věčné, záhadné.
A v ranách květ že nikdy nesvadne.

Noclehářova úzkost

Nesmírné dálky jsem prošel,
lidí všech nocleháø.
U manželů a dětí, u milenců,
u vrahů i naivních lidí,
kteří kol hlavy měli svatozář.
Nesmírné dálky jsem prošel
za poznáním, bych spásy došel,
za vše, zač duše se modlí i zač se stydí.
V palácích spal jsem i v brlozích spiklenců.

Vše, co jsem slyšel a co jsem viděl a zažil,
za mnou v průvodu.
Ukřižované žaly, harlekynády groteskní,
radostí nahých tance lehkověrné,
maškary podvodů.
Vše, co jsem slyšel a co jsem viděl a zažil,
okamžik, ať už vraždil či blažil,
nebo ten, jehož se propasti rozstouply černé,
zoufalá hra kdy doteskní.

Zdá se mi často, noc mnohá když dlouhá,
u všech že lidí jsem byl.
Nespících lože tu žhavá i lože lichotná,
zbrocená krví neb sladká jak dary nebe,
všecky jsem navštívil.
Zdá se mi často, noc mnohá tak dlouhá,
tmavá jak peklo neb hvězdná jak touha.
Všecko již prohléd' jsem. Nejtíž však nacházel sebe,
pro srdce klamání nicotná.

Budoucímu básníkovi

Dělníku slova, krásy ciselére,
kováři pravdy, malým vděkem placený,
zda brzy zanikneš, tvé stopy ztraceny,
neb obnovíš se v mladé kráse steré?

Umění dávné v rakvi odnášejí,
však nové žvatlá, cinká řehtačkou
a brouká, s matkou svojí světačkou
se toulá celým světem nejraději.

A v řvoucích velkoměstech narozeno,
kdes proletářsky před práh pohozeno
se vyklubává, srdcem sejmout hřích
i minulých i přítomných i budoucích
a v šťastném slunci, v plavbě dnů, jich víru
plout s dobrým člověkem. Kam? K bratrskému míru

Novému umělci

A máš-li potlesk rád, vítání cizích měst,
a kolem sebe zraky čistě hořící,
své celé umění, svou celou lidskou čest
dej ďáblu, vpiš se mu jen krví tvořící.
Neb věz, ty záhy uzráš, dřív, než k vrcholi
dospěješ umění, než souhrou zmoudříš též,
neb na výš svou-li nepozdvihneš okolí,
ty na té výši sám též ničím nebudeš.

Jen tak se na vrcholi octneš, v záblesku
dnů nových, — kol tebe když herců stejných rod.
V takové výši neslyšet je potlesku,
jen šumění jak z věčna, z lesů, z hor a vod.

Předtucha

To dlouhých nedělí samota bude, kdy život můj v konci
se octne a smrti se vzdá, jak uštvaný jelen honci,
a ihned, kdy přátelský hovor smrti zmizí v dáli,
květiny porostou ze srdce mého, tož modré žaly
a radosti červeně živé a rozklokotá se v trávě
i slavík, jenž hnízdil v bláznivé mé hlavě,
i bezstarostný cvrček se hne i cikáda zelená
se lehce zjeví, jak větrem tichým nesená
a všecko se pohne a zmizí, vše vydá rosnou vůni;
to přízrak konce se zjeví, bílé jak tělo v tůni.

Síla jednoho slova

Jednoho slova krása tklivá
nejprostším blahem okouzlí tě.
Tvá blaženost se němě dívá,
jak na vánoční stromek dítě.

Sám nevíš, které ze slov sladký
blaženství pocit probudilo.
Až k domovu, až za hrob matky
to slovo zvukem prosvítilo.

V něm konejší cos a cos hladí,
ba míle prošly krátkou větou:
jsi v domově svém, večer chladí
a na hřbitově růže kvetou.

Píseň života i smrti

To sladké ráno po růžích a po vzdálených zvonech zní,
myšlenky provanuty jím, nic netísní, nic nevězní,
v chrámových oknech zpívá Magnifikat horoucí.

Mdle znaveno pak poledne a večer parnem uvadlý
z tisíce svěžích lupení dva na cestu mi upadly,
a pocit jakýs předčasných loučení stál tu hořknoucí.

Zpíváš-li píseň života, v ní skrytou smrt mi pozdravuj,
a s tancem vzruchu, pohybu, chval hrobů klid, ó bratře můj,
v tom sladkém ránu po růžích se zvonů hudbou vzdálenou.

Vše souvisí, vše sbratřeno, jsem částí spících pod travou
matčina srdce, otcova, zem polštář je mi pod hlavou,
mně slunce, měsíc životem i rubášovou halenou.

Trávy na hrobě

Noc hvězdná nad nízkými domky,
tichými rovy hřbitova.
Smrt blízká z metlic zralých šumí
jak vzdušná harfa hudcova.

Je pozdní léto, zrna z klasu
se prškou na zem rozsila.
Z těch pohřbů, klasů, listů, květin
tajemná ústa prosila.

To lásku slyším místo zloby
a místo strachu ztišení.
Neb v hrob co zamknul čas, to věří
a čeká na své vzkříšení.

Já nikdy nechci dohotoven být...

Já nikdy nechci dohotoven být,
mne krása neuzavřená jak osud láká.
Mít mezi řádky nový, skrytý cit.
Chrám nedokončený víc k nebi jásá.

Tím vzácnější, že nikdo po letech
se bez trestu jej nesmí tknout svou rukou.
A na nedokončených věžích, pilastrech
hnout nelze křehkým snem neb krutou mukou.

Chci býti neuzavřen, neskončen,
být stále nad dílem, jít stále v dlouhé pouti.
A stále začínat jak noc a den.
Být vlnou na moři, a stále plouti, plouti...

Víra v život

Těžce jen dobytý chléb a láska z muk životních získaná,
bolest jen zvěstováním radosti navštívená a vítaná
dá ti víru, dá bohatství toho, co lidské, co tvořící:
život pak sám se ti rozsvítí jako keř ohnivě hořící.

Nejkrásnější jsou radosti z líbezných životních potkání,
společných duchovních cest, kde srdce na věky v rozdání
zmocněně bijí tlukotem i tam, když v hrobě pod zemí
jedno neb druhé spí pod dusně vonnými růžemi.

Nejúžasnější jsou bolestí prudká a vášnivá objetí,
zmučí tě, vyssají, žádostná tvůrčí tvá zkrvaví početí.
Ale jsi polibky poset rtů neznámých, pálících, duchových,
jakoby shledání v loučení do vrásek čela ti kdosi vdých'.

Obsah:

Zázračný máj

Předjarní noc 7
Prudká objetí 8
Zrození zeleně 9
Štěstí 10
V předjarním ruchu 11
Jaro 14
Probuzení 16
Jízdou 18
Kraji, jenž vždycky jiný byl 19
Stromy jsou v květu 21
Jitrem 23
V květnou neděli 24
Sváteční městečko 25
Zpívající jitro 26
Světlá noc 27
Chvála chalupám 28
Květen 30
Hnízdo 32
Před vzkříšením 35

Pokojné výšiny

Nádherný den na výšině 39
Cestou 40
Takové ticho odpočinku . . . 41
Kout mezi lesy 43
Dítě v trávě 44

Rozmluva s létem 45
Bouřlivý příjezd 46
Roztoužené ženy 47
V horách 48
Nekonečné deště v horách 50
Zahrada 52
Pokojný večer 54
V posledním slunci 56
Podzim v duši zve k sobě děti 57
Podzimní noc 59
V prázdnu polí 60
Jeseň 62
Jdu posledním dnem hřejícím 63
Chalupa u cesty 65
Kraj pod sněhem 67
Hovor s městem 68
Já dnes jsem citliv byl 69
Ne, strachu nemám . . . 70
Sloky osvobozeného člověka 71
My a děti 72

Chvíle pokory

Kořist umění 75
Rád sevřené mám, krátké sloky 76
Ztracené záměry 77
Vše chvílí šera usíná . . . 78
Píseň o hodinách tvůrčích 79
Návštěva soucitu 80

Radostná píseň 81
Duchový pozdrav 82
Sloky 83
Píseň 84
Odevzdání 85
Píseň o nepochopitelném 86
Tak u srdce mi . . . 87
Od člověka k člověku 88
V záhonech nebes hvězdy kvetly 89
Píseň 90
Rád vytrpím 91
Boží rybář 92
Sloky 93
Bolestné zjevení 94
Stíny dávných sluncí 95
Srdce 96
Noclehářova úzkost 97
Budoucímu básníkovi 98
Novému umělci 99
Předtucha 100
Síla jednoho slova 101
Píseň života i smrti 102
Trávy na hrobě 103
Já nikdy nechci dohotoven být 104
Víra v život 105

Antonín Sova

BÁSNÍKOVO JARO

verše z posledních let

V úpravě Jana Zrzavého

vydal ve 2000 výtiscích v létě roku 1921

Ot. Štorch-Marien v Praze

jako čtyřicátý druhý svazek

své edice Aventinum

a vytiskl

František Obzina ve Vyškově

na Moravě